

Tussen twee vuren

Afgezien van de voortdurende dreiging van het Duitse offensief (waarvan de meeste Nederlanders zich niet bewust waren), heeft Nederland gedurende de gehele neutraliteitsperiode, ruim acht maanden lang dus, in dezelfde ongemakkelijke positie verkeerd als waarin het zich in de eerste wereldoorlog meer dan vier jaar had moeten schikken: het zat tussen twee vuren. Bij Duitsland en bij de Geallieerden prevaleerden de eisen der oorlogvoering: onvermijdelijk was het, dat de belangen der neutralen in het gedrang zouden komen – maar dan toch eerder die van de kleine neutralen dan van de grote als de Verenigde Staten en Italië, met welke gevoeligheden en belangen vooral de Geallieerden rekening zouden houden; en van de kleine neutralen bevond zich, door zijn geografische ligging en zijn functie in het internationaal ruilverkeer, geen in een zo benarde positie als ons land. Daar kwam nog bij dat, anders dan in de eerste wereldoorlog, de economische oorlogvoering nu van meet af aan een belangrijke plaats innam in de strategie der belligerenten. Voor Engeland en Frankrijk gold dat in hoge mate. De kracht om Duitsland door offensieve militaire operaties op de knieën te dwingen, ontbrak; men schrok terug voor de offers die zulk een strategie zou vergen; men hoopte dat men, om te beginnen, Duitsland op economisch gebied door een strenge blokkade gevoelig zou verzwakken – daarna zou men verder zien.

Vaak waren in de geschiedenis oorlogen met blokkades gepaard gegaan. Engeland had er daarbij enkele eeuwen lang de gewoonte op nagehouden om alle voor een vijand bestemde goederen die aan boord van neutrale schepen vervoerd werden, als z.g. contrabande te bestempelen en dus in beslag te nemen; met die regel had het in het midden van de negentiende eeuw gebroken en enkele jaren vóór het uitbreken van de eerste wereldoorlog had een aantal mogendheden, waaronder Engeland, in Londen een verklaring opgesteld die het begrip 'contrabande' nauwkeuriger definieerde. Men onderscheidde toen 'absolute contrabande' (goederen die alleen voor oorlogsdoeleinden gebruikt konden worden en die men dus *in elk geval* in beslag zou nemen), 'voorwaardelijke contrabande' (goederen die òf voor oorlogs- òf voor vredesdoeleinden gebruikt konden worden en die men dus *desgewenst* in beslag zou nemen) en 'vrije goederen'. Die Verklaring van Londen was, toen de eerste wereldoorlog uitbrak, nog niet geratificeerd; ze had dus geen